

MATERIALELE
Conferinței științifico-practice
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ
A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL
MULTIPLELOR CRIZE”

EDIȚIA A X-A

11 MAI 2023, CHIȘINĂU,
REPUBLICA MOLDOVA

Chișinău-2024
Stratum plus

Editarea volumului „Materialele Conferinței științifico-practice
‘Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize’”
este realizată cu suportul financiar al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO
în cadrul programelor de participare UNESCO și a proiectului „Promovarea egalității de gen în
Moldova prin integrarea perspectivei de gen în familie și instituții de învățământ”

Publication of the volume “Materials of the Scientific-Practical Conference
‘FAMILY RESILIENCE PERSPECTIVES IN THE CONTEXT OF MULTIPLE CRISES’
is carried out with the financial support of the National Commission of the Republic of Moldova for
UNESCO within the UNESCO participation programs and the project “Promoting gender equality in
Moldova by integrating the gender perspective in the family and educational institutions”

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

“Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”, conferință
științifico-practică (10 ; 2023 ; Chișinău). Materialele Conferinței științifico-
practice “Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”, Ediția
a 10-a, 11 mai 2023, Chișinău / comitet științific: Luminița Drumea [et al.]. – Chi-
șinău : Stratum Plus, 2024 (Blitz Poligraf). – 226 p. : fig.

Antetit.: Universitatea de Stat din Moldova [et al.]. – Texte : lb. rom., engl., rusă. –
Rez. paral.: lb. rom.-engl., engl.-rusă. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – Editat cu
suportul financiar al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO.
– 700 ex.

ISBN 978-9975-3651-5-4. – ISBN 978-9975-3651-6-1 (PDF).

37.0:316.356.2(082)=135.1=111=161.1

P 52

Scopul conferinței este de a reitera importanța instituției familiei și necesitatea abordă-
rii multidimensionale a acesteia, inclusiv din perspectivă socială și educațională, în ve-
derea asigurării stării de bine a membrilor familiilor, în special în contextul multiplelor
crize (pandemiei COVID-19, crizei umanitare generate de războiul în Ucraina, crizei
energetice).

* Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.
Selectarea și prezentarea informației, precum și opiniile expuse în această publicație aparțin au-
torilor/autoarelor și nu reflectă obligatoriu viziunea UNESCO.

Se distribuie gratuit.

© Universitatea de Stat din Moldova, 2024

© Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, 2024

© Instituția Privată Publicație Periodică „Stratum plus”, 2024

COMITET ȘTIINȚIFIC:

Luminița DRUMEA, Doctor în filologie, Secretar General Adjunct al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO

Svetlana ANDRIEȘ, Coordonatoare de program, UN Women in Moldova

Felicia BECHTOLDT, Secretară de Stat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Valentina BODRUG-LUNGU, Doctor habilitat, profesor univ., Universitatea de Stat din Moldova, Președinta Gender-Centru

Valentina CHICU, Consilieră a Președintei Republicii Moldova în domeniul educației și cercetării

Otilia DANDARA, Doctor habilitat, profesor, Prim-prorector, Universitatea de Stat din Moldova

Dumitru DRUMEA, Președinte, Speranța '87, Moldova

Vladimir GUȚU, Doctor habilitat, profesor univ., decan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Valeria PASCARU-GONCEAR, Doctor, lect. univ., Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Lilia PASCAL, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Viorica REABOI-PETRACHI, Doctor, lect. univ., Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Igor ȘAROV, Doctor, conferențiar univ., rector, Universitatea de Stat din Moldova

Maia ȘEVCIUC, Doctor, profesor univ., șef, Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Ana TARNOVSCHI, Doctor, conferențiar univ., prodecan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Svetlana TOLSTAIA, Doctor, conferențiar univ., Departamentul Psihologie, Universitatea de Stat din Moldova

Carolina ȚURCANU, Doctor, conferențiar cerc., șef, Centrul de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale”, Universitatea de Stat din Moldova

Tataiana UDREA, Manager de program, UN Women in Moldova

COMITET ORGANIZATORIC:

Valentina BODRUG-LUNGU, Doctor habilitat, profesor univ., Universitatea de Stat din Moldova, Președinta Gender-Centru

Vladimir GUȚU, Doctor habilitat, profesor univ., decan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Aura MUTRUC, Universitatea de Stat din Moldova

Igor ȘAROV, Doctor, conferențiar univ., rector, Universitatea de Stat din Moldova

Maia ȘEVCIUC, Doctor, profesor univ., șef, Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Ana TARNOVSCHI, Doctor, conferențiar univ., prodecan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Carolina ȚURCANU, Doctor, conferențiar cerc., șef, Centrul de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale”, Universitatea de Stat din Moldova

Miroslava VALIC, Universitatea de Stat din Moldova

Tehnoredactare: Carolina ȚURCANU

CUPRINS

Conceptul celebrării zilei internaționale a familiei 9

COMUNICĂRI ÎN PLEN

Andriana BÂTCA,
Ina SCATICAIOV
(Republica Moldova)

Măsurile statului de suport pentru
familiile cu copii

Viorica
REABOI-PETRACHI
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a ca-
drelor didactice în contextul crizei
umanitare

Svetlana TOLSTAI
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a
părinților în situații de urgență

Lucia FLIURȚA
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a
adolescenților în situații de urgență

Valeria
PASCARU-GONCEAR
(Republica Moldova)

Recomandări pentru acordarea
asistenței psihologice și pedagogice
refugiaților

Tatiana UDREA
(Republica Moldova)

Inițiative de susținere economică
a familiilor prin prisma de gen în
contextul crizelor

Dumitru DRUMEA
(Republica Moldova)

Importance of fighting GBV: why
is important to protect the women?

COMUNICĂRI ÎN ATELIER

E. АНДРЕЕВСКАЯ (<i>Republica Moldova</i>). Психологическая опасность образовательной среды для жизни и здоровья детей и подростков	13
Л. АНЦИБОР, Т. НОСОВА (<i>Republica Moldova</i>). Влияние ипповенции на психоэмоциональный статус и устойчивость женщин в период кризиса	21
V. BALERCĂ (<i>România</i>). Intervenția psihologului de familie în reglarea situațiilor de criză	29
M. BLÎNDUL (<i>Republica Moldova</i>). Influența familiei asupra modului sănătos de viață a copiilor	37
A.-R. BORȘ (<i>România</i>). Family-school partnership practices	43
Н. БРАЙЛЯН (<i>Republica Moldova</i>). Взаимосвязь асертивного поведения и уровня мотивации достижения успеха в учебной деятельности студентов вуза	49
F. CHEIA (<i>România</i>). Adaptarea curriculară pentru integrarea copiilor cu cerințe educative speciale (C.E.S) și schimbările de perspectivă generate de fenomenul globalizării	59
O. GROIȚĂ (<i>Republica Moldova</i>). Valorificarea consilierii în eficientizarea relațiilor cu familia la persoanele dependente de droguri	71
T. IVANOV (<i>Republica Moldova</i>). Strategii de reglare emoțională la supraviețuitoarele violenței în familie	85
C. L. LUNG (<i>România</i>). Rolul familiei în viața pacienților cu boli inflamatorii cronice și psihopatologie asociată	95
R.-M. LUPUȘOR (<i>România</i>), V. BODRUG-LUNGU (<i>Republica Moldova</i>). Rolul familiei în procesul de integrare a copilului cu autism în procesul educațional	103

L. MARGINEAN (<i>Republica Moldova</i>). Importanța promovării de către autorități a mesajelor cu privire la dreptul copiilor la o familie	109
B. ПАСКАРУ-ГОНЧАР (<i>Республика Молдова</i>). Рекомендации для оказания психолого-педагогической помощи беженцам	119
A. RACU, T. MUNTEANU (<i>Republica Moldova</i>). Noi viziuni asupra familiei care are în componență copii cu dizabilități.	129
O. RUDIC (<i>Republica Moldova</i>). Abordări internaționale de combatere a inegalităților de gen în contextul multiplelor crize recente, cu efect de ameliorare a impactului asupra familiei	139
M. SUCIAGHI (<i>România</i>). Rolul și implicarea familiei în îngrijirea pacienților spitalizați în secțiile de anestezie și terapie intensivă	153
S. TOLSTAIA (<i>Republica Moldova</i>). Reziliența psihologică a părinților în situații de urgență	163
M. TOMA (<i>Republica Moldova</i>). Importanța terapiilor individuale în demersul compensator și / sau recuperator al elevului cu C.E.S.	173
M. UNGUREANU (<i>România</i>). Soluții ale școlii pentru reziliența familiei. Eroii basmelor — modele de reziliență	183
D. VASILACHE (<i>Republica Moldova</i>). Teorii ale conceptului de cuplu: sinteze teoretice	191
H. WITTMAN (<i>Israel</i>). Teaching methods of multilingual education in schools. Motivation and multilingual education in schools	199
B. BEAUJOLAIS (<i>United State of America</i>), V. BODRUG-LUNGU (<i>Republica Moldova</i>). Empowerment self-defense as a strategy to promote family resilience in Moldova.	211
Д. ДРУМЯ (<i>Republica Moldova</i>). Роль НПО в продвижении института семьи и гендерном воспитании в контексте устойчивости семьи в период множественных кризисов (на примере деятельности НПО «Speranta'87 Moldova»)	219

CONCEPTUL CELEBRĂRII ZILEI INTERNAȚIONALE A FAMILIEI

Ziua Internațională a Familiei este marcată anual la 15 mai, în conformitate cu Rezoluția 47/237 din 20 septembrie 1993 a Adunării Generale a ONU. Prin adoptarea rezoluției respective, Națiunile Unite au confirmat angajamentul de a promova progresul social și standarde de viață mai bune pentru familiile din întreaga lume, sprijinând nu numai familiile, dar și culturile de pe glob.

Această zi oferă o oportunitate de a crește gradul de conștientizare cu privire la problemele legate de familii și de a fortifica cunoștințele despre procesele sociale, economice și demografice care le afectează. Obiectivul principal al acestei zile este de a evidenția importanța familiilor în cadrul societății și de a promova valorile majore ale familiei: dragoste, respect, egalitate, parteneriat, împărțirea responsabilităților casnice, prevenirea/ combaterea violenței în familie, concilierea vieții profesionale cu viața de familie, etc.

Prin Hotărârea Parlamentului nr. 433 din 26.12.1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova, începând cu anul 2010, Ziua Familiei este consemnată ca sărbătoare la nivel național pe data de 15 mai. Guvernul, structurile de stat, APL, organizațiile non-guvernamentale, instituțiile de învățământ și persoanele fizice, etc. sunt încurajate să organizeze celebrarea Zilei pentru promovarea valorilor familiei.

În anul 2023 la nivel global Ziua de 15 mai are ca subiect: **Familiile și noile tehnologii**. Tehnologiile au devenit o parte componentă a existenței umane, atât cu impact negativ cât și cu impact pozitiv. În contextul, transformărilor sociale rapide, valorificarea acestora reprezintă instrumente valoros al dezvoltării durabile.

Reiterăm faptul că familia este unitatea de bază a societății. În familie din copilărie învățăm abilitățile esențiale de viață, care ne ajută să supraviețuim și să ne dezvoltăm pe tot parcursul vieții.

Pe parcursul ultimilor ani, ne-am confruntat cu diverse amenințări și nesiguranțe. În acest proces, am pierdut multe dar și am învățat și învățăm multe lucruri. Drept provocare dar și condiție a dezvoltării

Conferința științifico-practică
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE”
11 mai 2023, Chișinău, Republica Moldova

umane se conturează capacitatea noastră de reziliență în plan personal, social și profesional, atât la nivel de familie cât și la nivel de societate.

În contextul celor menționate anterior, în vederea celebrării Zilei Familiei în 2023, se propune organizarea conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională la tema: **PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE**. Evenimentul este organizat în colaborare dintre Universitatea de Stat din Moldova, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, UNESCO, UN Women, Platforma pentru Egalitate de Gen, Gender-Centru, HopeSperanta’87.

Scopul conferinței este de a reitera importanța instituției familiei și necesitatea abordării multidimensionale a acesteia, inclusiv din perspectivă socială și educațională, în vederea asigurării stării de bine a membrilor familiilor, în special în contextul multiplelor crize (pandemiei COVID-19, crizei umanitare generate de războiul în Ucraina, crizei energetice).

COMUNICĂRI ÎN PLEN

MĂSURILE STATULUI DE SUPORT
PENTRU FAMILIILE CU COPII

Andriana BÂTCA, Ina SCATICAILOV
Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Republica Moldova

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A CADRELOR DIDACTICE
ÎN CONTEXTUL CRIZEI UMANITARE

Viorica REABOI-PETRACHI, dr., lect. univ.
*Departamentul Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A PĂRINȚILOR
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

Svetlana TOLSTAI, dr., conf. univ.
*Departamentul Psihologie,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A ADOLESCENȚILOR
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

Lucia FLIURȚA
AveCopii, Republica Moldova

RECOMANDĂRI PENTRU ACORDAREA ASISTENȚEI
PSIHOLOGICE ȘI PEDAGOGICE REFUGIAȚILOR

Valeria PASCARU-GONCEAR, dr., lect. univ.
*Departamentul Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

INIȚIATIVE DE SUSȚINERE ECONOMICĂ
A FAMILIILOR PRIN PRISMA DE GEN
ÎN CONTEXTUL CRIZELOR

Tatiana UDREA,
Manager de program, UN Women în Moldova, Republica Moldova

IMPORTANCE OF FIGHTING GBV:
WHY IS IMPORTANT TO PROTECT THE WOMEN?

Dumitru DRUMEA, dr.
Secretar General Speranța '87, Moldova, Republica Moldova

Intervenția psihologului de familie în reglarea situațiilor de criză

V. BALERCA

Specialiștii în psihologia familiei abordează indivizii și grupul familial, cu scopul ultim de a preveni și rezolva problemele care pot să apară în contextul familiei. Intervențiile în acest domeniu au în vedere că dinamica familială joacă un rol important în funcționarea psihologică a membrilor familiei. Pregătirea de specialitate îi permite să intervină pentru a preveni eventualele probleme familiale, dar rezolvarea acestora. Nerezolvarea la timp a acestor crize vor conduce la acutizarea lor, de aceea psihologul de familie acționează la momentul oportun pentru stabilitatea și echilibrul familiei luând în considerare diferite aspecte: istoricul familiei, etnie, nivel de cultură. Instrumentele pe care psihologul le utilizează țin seama de mai mulți factori: specificul familiei, specificul crizei familiale survenite, nivelul de cultură a membrilor, reticența la schimbare, motivația de a schimba situația de criză. Toate aceste aspecte determină psihologul de familie să elaboreze acele instrumente adaptate situației pentru că rezolvarea acestor probleme necesită programe individualizate.

Cuvinte-cheie: psiholog de familie, criză educațională, consiliere educațională, consiliere psihologică, consiliere parentală

The intervention of the family psychologist in the regulation of crisis situations

V. BALERCA

Specialists in family psychology approach individuals and the family group, with the ultimate goal of preventing and solving problems that may arise in the family context. Interventions in this field consider that family dynamics play an important role in the psychological functioning of family members. The specialized training allows him to intervene to prevent possible family problems, but also to solve them. Failure to resolve these crises in time will lead to their exacerbation, that is why the family psychologist acts at the right time for the stability and balance of the family, taking into account different aspects: family history, ethnicity, level of culture. The tools that the psychologist uses take into account several factors: the specifics of the family, the specifics of the family crisis that has occurred, the level of maturity of the members, the reluctance to change, the motivation to change the crisis situation. All these aspects lead the family psychologist to develop those tools adapted to the situation because solving these problems requires individualized programs.

Keywords: family psychologist, educational crisis, educational counseling, psychological counseling, parental counseling

Psihologia familiei, ca știință, reprezintă o ramură relativ nouă a psihologiei, având o vechime de aproximativ 25-30 de ani, cu rol în studierea emoțiilor, cognițiilor și comportamentelor persoanelor, cuplurilor și familiilor în relație cu mediul social în care acestea există. Specialiștii în acest domeniu analizează persoanele și grupul familial în vederea prevenirii și rezolvării eventualelor probleme, iar intervențiile au ca punct de reper dinamica familială cu rol major în funcționalitatea psihologică.

Funcția de părinte implică un activism crescut în ceea ce privește perfecționarea cunoștințelor, a experiențelor și competențelor parentale a căror utilitate se exprimă prin formarea și dezvoltarea armonioasă a personalității copilului în vederea unei integrări eficiente în societate. Analizând specificul relațiilor din cadrul familiei, conchidem că reprezintă un micromediu și o alianță între membrii adulți exercitând funcția de reproducere/procreare a urmașilor săi, cu contribuție majoră în transmiterea și perpetuarea valorilor, în asimilarea și valorificarea unui complex de cunoștințe, atitudini și experiențe, apte să se transforme în funcție de dinamica socială. Raportându-ne la limitele, cerințele, normele și principiile interacțiunii umane, se produce ajustarea familială la necesitățile și cerințele impuse de societatea concretă.

În ceea ce privește dezvoltarea familiei, la această treaptă părinții își asumă responsabilitatea pentru propria lor dezvoltare, au posibilitatea să își demonstreze credințele în forțele proprii și în propria eficacitate ca părinți, acceptând diverse modalități de a-și îmbunătăți calitățile parentale și de a sprijini copilul în activitățile școlare de acasă, astfel demonstrând un grad tot mai înalt de implicare și de încredere în propriile lor forțe. Ei acceptă sprijinul și sfatul altuia. Rezolvându-și problemele parentale, aceștia își dezvoltă aria de influență și acceptă influența altora în familia lor [13]. Responsabilitățile părinților sunt definite în orice societate de norme specifice care reglementează condițiile și modul lor particular de îndeplinire, în fiecare din cele trei etape de dezvoltare (dependența absolută, dependența relativă și independența) [9].

În condițiile determinate de accelerarea dezvoltării politico-economice și sociale și pe fondul apariției și consolidării fenomenului de consumatorism, relațiile umane au fost influențate în mod negativ, inclusiv cele din mediul familial. Se resimte nevoia stringentă de susținere a familiei prin implicarea directă în practici de protecție și de perfecționare a competențelor parentale prin clarificarea și precizarea caracteristicilor consilierii educaționale/ psihopedagogice. Literatura de specialitate în dome-

niu a concluzionat că promovarea consilierii familiei reprezintă un factor de stabilizare și sprijin calificat pentru armonizarea relațiilor familiale și consolidarea competențelor parentale privind educația copiilor, în general și educația pozitivă, în special [8, 10, 11, 12].

Observațiile și cercetările științifice au evidențiat ideea potrivit căreia, formarea și dezvoltarea personalității umane este un proces complex, ce presupune activități specifice de educație și consiliere educațională desfășurate pe parcursul întregii vieți [6]. Detaliind, putem afirma că modelele parentale trebuie să fie perfecționate continuu și consolidate din perspectiva promovării și valorificării principiilor educației pozitive. În acest sens, se propun ca soluții familiarizarea treptată a copiilor cu valorile autentice, cu rolurile sociale și normele culturale, utilizarea strategiilor de adaptare la cerințele sociale formându-se o atitudine responsabilă cu privire la creșterea și educarea copiilor, formarea conduitelor umane.

Contextul actual ne demonstrează existența unei situații de criză determinată de o serie de probleme cu care se confruntă familia: oscilarea între tradiționalismul familiei și modernism, mutațiile înregistrate de familia contemporană, precum și traversarea perioadei pandemice care a adus noi provocări și blocaje afectând calitatea interacțiunilor sociale.

Ideea psihologiei de familie și, implicit, a psihologului de familie a fost lansată în anul 2008 de Caluschi M. (2009) care susține și promovează necesitatea existenței unui nou specialist afirmând că ”profesia de psiholog se înscrie în sfera profesiilor care își pun resursele și mijloacele în slujba unui deziderat nobil, acela al bunăstării omului”. Autoarea descrie responsabilitățile pe care trebuie să le aibă psihologul față de comunitatea unde își exercită profesia raportându-se la necesitățile indivizilor și la natura problemelor susținându-se ideea de susținere specializată. Modificarea contextului social aflat în proces de transformare accelerează afectează și calitatea familiei, confruntându-se cu situații complexe, greu de gestionat. Psihologul practician i se atribuie un rol nou, de psiholog de familie, cu atribuții ce țin de implicarea în procesele de educare și de organizare a grupului familial în vederea optimizării și creșterii calității vieții de familie.

În viziunea cercetătoarei, psihologul de familie colaborează, realizează o echipă omogenă cu medicul de familie asigurând, astfel, integritatea sănătății mentale și fizice a membrilor comunității. Se concluzionează că ”societatea contemporană caracterizată prin informatizare, globalizare, creativizare și conflict cere cu necesitate diversificarea profesiei de

psiholog ca specialist care să poată prevedea, gestiona, monitoriza și rezolva fenomenele psihosociale antrenate de creșterea complexității vieții sociale, economice, politice, culturale” [2].

Nevoia stridentă a psihologului de familie reiese din nevoia consilierii familiilor, în îndrumarea acestora privind crearea și întreținerea unui mediu propice dezvoltării copiilor promovând comunicarea, formarea abilităților de rezolvare a problemelor și combaterea comportamentelor agresive manifestând dorința de schimbare a stilului de viață.

Raportându-ne la contextul actual, specialiștii în psihologia familiei trebuie să dobândească o serie de cunoștințe, abilități prezentate în Figura 1.

Specialiștii formați în domeniul psihologiei familiei vor constitui un reper în viața comunității oferind instrumente și practici ce favorizează

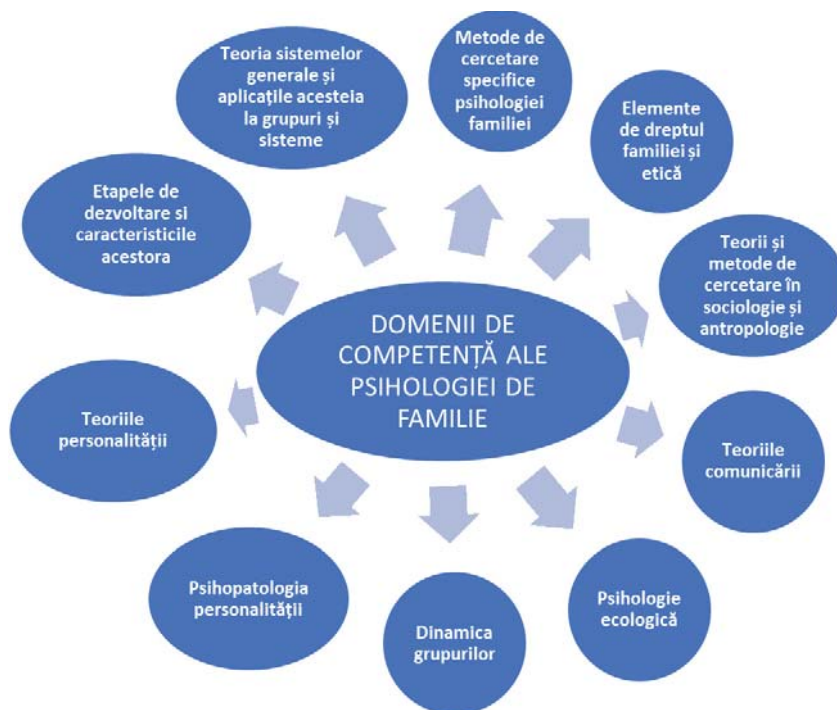

Fig.1. Domenii de competență ale psihologiei de familie.

ză atitudine civică adecvată normelor sociale. Astfel, trebuie să cunoască și să valorifice metode, tehnici, instrumente și terapii din domeniile adiacente, cum ar fi: pedagogia și psihologia generală, psihologia pozitivă, psihologia socială, psihologia organizațională, pedagogia și psihologia familiei, teoria generală a educației în vederea asigurării sprijinului total psihologic și emoțional în rezolvarea problemelor dobândind capacitatea de anticipare a dificultăților din viața de familie și legate de educația copiilor.

Conceptele de lucru utilizate în problematica psihologiei de familie sunt: consiliere psihologică, consiliere parentală, asistență și consiliere educațională. Detaliind, se consideră că *consilierea parentală* poate include *asistența* și *consilierea educațională*, inclusiv *consilierea psihologică*, completând sfera de acțiune cu conceptul de *consiliere educațională*. *Consilierea psihologică* reprezintă sprijinul și ajutorul acordat acelor persoane care, în anumite momente ale existenței sale întâmpină dificultăți privind adaptarea la solicitările/condițiile noi ale vieții, manifestate de regulă prin devianță, disfuncționalități și dezechilibre ale structurilor lor de personalitate [7, p. 10]. O opinie de valoare este formulată de I. Al. Dumitru [6, p. 13] care definește *consilierea psihologică* ”un tip de intervenție prin care se urmărește sugerarea unui mod de a proceda, a unui mod de comportare ce trebuie urmat într-o situație dată sau, în general, în viața și activitatea cotidiană”. De menționat este faptul că se adresează persoanelor cu integritate psihică, dar aflate în situație de risc și are ca rol previzualizarea potențialului în conștientizarea și soluționarea problemei. D. David [4; 5] descrie *consilierea psihologică* ca fiind o intervenție psihoterapeutică adresată persoanelor care întâmpină dificultăți de autoidentificare și autocunoaștere, manifestate prin distorsiuni cognitive, atitudinale, emoționale și comportamentale, care se realizează în scopul soluționării și remedierii problemelor beneficiarului și vizează integrarea sau readaptarea acestuia la condițiile familiale, profesionale și sociale de viață.

Conceptul de *consiliere educațională* reprezintă o activitate complexă prin care se sprijină, se orientează, și se îndrumă deopotrivă părinții, copiii, profesorii sau altor categorii de beneficiari, susținându-i psihologic, pedagogic și psihosocial. Se urmărește dirijarea individului în cunoașterea de sine, acceptarea sa și înzestrarea cu un set de abilități prin care se autorealizează, se autoperfecționează.

Intervenția psihologului de familie are ca finalitate armonizarea relațiilor de comunicare între părinți și copii, formarea deprinderilor funcționale consolidând comportamentul dezirabil al ambelor părți implicate. Sub aspectul realizării educației pozitive, se intervine asupra reglării unor probleme identificate de Vrăsmaș E. după cum urmează: lipsa de responsabilizare și sensibilitate în interacțiunile părinte-copil; lipsa de stimulare și grijă pentru educația cognitivă a copilului; lipsa unui stil parental coerent; incapacitatea adulților de valorificare a oportunităților pentru familie și/ sau comunitate; incapacitatea și incompetența de a aplica metode educative pozitive; ignorarea sau necunoașterea particularităților de vârstă ale copiilor [13].

Implicarea părinților în problemele educaționale pornesc de la premisa că eforturile comune ale școlii și ale familiei sunt necesare pentru ca elevii să înregistreze o evoluție școlară pozitivă. Intervenția psihologului de familie în consilierea părinților pe probleme educaționale urmărește optimizarea interacțiunilor dintre mediul familial și mediul școlar și armonizarea relațiilor. În acest sens, propunem un program de consiliere a părinților din perspectiva psihologului de familie în vederea conștientizării de către părinți a rolului pe care îl au în potențarea sau stoparea activității educaționale în bune condiții.

Scopul unui program de Consiliere a părinților ar putea fi mobilizarea acestora în diseminarea informațiilor referitoare la impactul pozitiv al implicării părinților asupra dezvoltării copilului în general și asupra rezultatelor școlare în particular, promovarea exemplelor de succes de implicare a părinților, în special a exemplelor specifice instituției în cauză prin menținerea atmosferei de coeziune, încurajând și susținând participarea reprezentanților familiilor aflate în dificultate.

Grup țintă: reprezentanți ai familiilor aflate în dificultate.

Modalitățile de participare ale părinților și a comunității în viața școlii s-ar putea concretiza în: programe de mentorat; programe de educație pentru părinți; centre pentru părinți; programe de voluntariat; oportunități de asistență la clasă; programe de vizite la domiciliu.

Obiectivul general îl constituie dezvoltarea la părinți a abilităților de a interacționa și empatiza cu proprii copii și promovarea unor schimbări în mentalitatea tradițională în raport cu poziția copilului în familie prin dezvoltarea de atitudini stimulative și suportive în rândul părinților, bunicilor, cadrelor didactice, asistenți sociali.

Metode utilizate în consilierea părinților:

- adunări ale părinților sau ale reprezentanților împuterniciți ai acestora;
- administrarea în rândul părinților a chestionarelor, în formă tipărită sau electronică;
- organizarea de discuții în grup;
- interviuri aprofundate cu părinții;
- menținerea unor canale permanente de comunicare care pot fi tradiționale: o cutie de colectare a opiniilor scrise ale părinților, sau moderne: pagini interactive Web, poșta electronică, serviciul de mesagerie telefonică, forumul, rețelele de socializare;
- discuțiile în grup cu părinții.

Propuneri de activități:

1. Necesitatea parteneriatului școală-familie
2. Colaborarea părinților cu școala
3. Particularitățile de vârstă ale copiilor
4. Comunicarea în familie și relațiile din cadrul ei
5. Conflictul în familie și aplanarea lui
6. Regimul sănătos de viață în familie
7. Comportamente evazioniste ale copiilor
8. Percepția și acțiunea
9. Cum m-am simțit pe parcursul programului?

Monitorizarea programului se poate realiza utilizând următoarele instrumente: mapa părinților; panou al activității cu părinții; rapoarte de evaluare; chestionare; fișe de evaluare a activităților; portofoliul proiectului; inventar cu bune practici.

Impactul programului asupra grupului-țintă, asupra școlii, asupra comunității: părinții vor ști „ce”, „cum”, „când” să facă cu ceea ce știu, în educarea copiilor; va spori încrederea în ceea ce face școala; creșterea prestigiului școlii în comunitate.

Concluzii: Aplicarea programului de consiliere de către psihologul de familie dezvoltă la părinți abilități de bază ce contribuie la influențarea pozitivă a comportamentului copiilor, precum și la cunoașterea metodelor și procedurilor de prevenire a problemelor de comportament. Psihologul de familie sprijină familia în înțelegerea dificultăților copilului, în utilizarea potențialului acestuia în interesul copilului și pentru a asigura un climat familial armonios.

Referințe

1. Bunescu, Gh., Alecu, G., Badea, D. (coord.) (1997). *Educația părinților — strategii și programe*. Chișinău: Lumina.
2. Caluschi, M. ș.a. (2007). *Asociația psihologilor de familie la început de drum, în Kreatikon — Creativitate-formare-performanță*. Iași: Editura Performantica.
3. Cuznețov, L. (2008). *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: CEP USM.
4. David, D. (2006). *Tratat de psihoterapii cognitive și comportamentale*. Iași: Editura Polirom. 424 p.
5. David, D. (2006). *Psihologie clinică și psihoterapie*. Iași: Editura Polirom. 328 p.
6. Dumitru, I. Al. (2008). *Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice*. Iași: Editura Polirom. 332 p.
7. Miculeșanu, Z., Cuznețov, L. (2015). *Bazele consilierii. Ghid metodologic*. Chișinău. 98 p.
8. Mitrofan, I., Mitrofan, N. (1991). *Familia de la A ... la Z. Mic dicționar al vieții de familie*. București: Editura Științifică. 360 p.
9. Muntean, A. (2001). *Familii și copii în dificultate. Note de curs*. Timișoara: Editura Mirton
10. Pavel, C.L. (2016). *Educația părinților ca învățare transformativă*. Rezumatul tezei de doctor. Iași. 39 p.
11. Răileanu, O. (2018). *Consilierea educațională ca factor de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți*. Teza de doctor în științele pedagogice. Chișinău. 229 p.
12. Tomșa, Gh. (1999). *Consilierea și orientarea în școală*. București: Casa de Editură și Presă Viața Românească. 256 p.
13. Vrăsmaș, E. (2002). *Consilierea și educația părinților*. București: Aramis Print
14. Vrăsmaș, E. (2008). *Intervenția socioeducațională ca sprijin pentru părinți*. București: Aramis-Print. 255 p.

Date despre autor

Vasilica BALERCĂ (*România*). Doctor în științe ale educației, profesor pentru învățământul primar, Școala Profesională, com. Petricani, jud. Neamț.

E-mail: balerca_vasy@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-7566-8409